

Příloha 3: Pomocné materiály pro pedagogy a rodiče

Většinou si rodiče přejí mít krásné, zdravé a nadané děti. Nadání a talent je dar, ale je potřeba vědět, jak ho využít a rozvíjet. Nadané děti často požadují speciální péči i přístup, projevy jejich chování bývají odlišné od jejich vrstevníků. Pokud máte dojem, že vaše dítě je nadané, je dobré navštívit pedagogicko-psychologickou poradnu, kde vám odborníci poskytnou užitečné rady a třeba i kontakty na organizace, které se věnují práci s nadanými dětmi.

Jak poznáme nadané dítě

Nadání a talent se projevuje v různých oblastech. Je dobré, když se nám podaří je objevit co nejdříve. Usnadní to život jak dítěti, tak rodičům. Je totiž důležité si uvědomit, že nadání a talent nemusí mít a nemá jen „kladné“ projevy, ale i spoustu „záporných“. K výrazně talentovanému dítěti je třeba speciální přístup, vývoj takového dítěte probíhá nerovnoměrně, není to tak, že by dítě bylo ve všem nadané. V některých oblastech sice předčí své vrstevníky, ale jinde může být i výrazně pozadu.

Jaké jsou tedy znaky nadaných:

1. paměť a znalosti – mají vynikající paměť, dokážou zpracovávat a využívat získané informace
2. schopnost sebeřízení – dítě samo ví, jak se učit a dokáže samo své učení kontrolovat
3. rychlost myšlení – někdy dítě delší dobu plánuje, ale potom se o to rychleji rozhoduje
4. zpracování problémů – schopnost třídění informací na podstatné a méně podstatné, snadno se doberou k jádru věci
5. pružnost myšlení – dokáží přijmout i jiný způsob řešení
6. dávají přednost složitějšímu – baví je dělat věci a hry složitější, protože je to potom víc baví, složitější věci jsou pro ně zajímavější
7. mimořádná schopnost soustředění již od raného věku
8. velmi brzy se naučí mluvit, číst, psát
9. předčasnost – pokroky v určité oblasti dělají nadané děti dříve než je běžné v průměrné populaci
10. trvání na vlastním tempu a postupu – děti se učí rychleji anebo jiným způsobem než průměrné nebo i chytré děti, potřebují minimální pomoc z vnějšku, většinou se učí samy
11. tvořivost – děti samy objevují pravidla a zákonitosti a tvoří vlastní, často svérázné způsoby řešení problémů
12. mimořádná vnitřní motivace – až zarputile se věnují studiu a řešení problému
13. přecitlivělost – obvykle bývá doprovázena až bouřlivými emočními reakcemi, to je patrné zvláště u chlapců, kdy se objevuje větší vzdorovitost. Dívky naproti tomu často reagují tím, že se uzavřou, pláčou v soukromí, nebo se problémy emočního rázu odrazí ve zdravotních obtížích (bolest břicha)
14. touha po nezávislosti
15. menší potřeba spánku

Práce a podpora nadání je důležitá nejen pro realizaci a pozdější uplatnění onoho nadaného jedince, ale má velký přínos i pro společnost. Je prokázáno, že potenciál, který není využíván, může ztrácet na kvalitě, nebo i dokonce zaniknout.

Je tedy důležité, aby dítě:

- mělo podmínky pro to, aby si mohlo vyzkoušet, pro co má předpoklady
- bylo motivováno ke kvalitnímu výkonu
- mělo podporu (rodina, škola...) a možnost adekvátního vzdělání
- bylo chváleno za to, co dokázalo

Na nás rodičích spočívá hlavní a důležitý úkol, poskytnout malému človíčkovi pocit zázemí, lásky, dávat mu najevo pochopení a podporu nejen ve chvílích kdy se daří, ale i ve slabších okamžicích.

Nejčastější projevy nadaného dítěte v předškolním věku

- brzy mluví, má bohatou slovní zásobu
- zajímá se o knihy, často se objevuje rané čtenářství
- velká obliba číslic a logických her, schopnost pracovat s abstraktními symboly
- v oboru svého zájmu získávají vyčerpávající, detailní informace
- má smysl pro humor kvalitativně odlišný od svých vrstevníků

Další možná specifika nadaného dítěte

- je zvědavý, dokáže se na svou činnost dobře soustředit
- má vynikající paměť
- je samostatný, svou činnost většinou dokončuje
- má sklony k perfekcionismu, velmi špatně snáší nedodržování pravidel, velký smysl pro fair play
- více si rozumí se staršími a dospělými než s vrstevníky

Diagnostika nadaného dítěte v předškolním věku

- nominace rodičem
- pedagogická diagnostika
- diagnostické dotazníky
- testy IQ
- podrobná diagnostika ve školském poradenském zařízení

Úspěšný nadaný

- chce se líbit učiteli, chce být chválen, volí bezpečné činnosti
- snadnější identifikace
- podporovat samostatnost, odvahu, vést i do riskantnějších projektů

Kreativní nadaný

- silná vnitřní motivace, energie
- méně sebeovládání, nemá zájem vyhovět očekávání okolí
- odměňovat neotřelá, kreativní řešení, vést k dokončování věcí do konce

Utajený nadaný

- úspěšný se snahou snižovat své nadání, snaha přiblížit se většině
- většinou dívky, které cíleně nevyčnívají, mají rozvinutější sociální a empatické dovednosti
- vstřícné prostředí, pomáhat s vnitřními rozpory – uvědomit si, že být odlišný není špatně, posilovat sociální dovednosti

Antisociální nadaný

- problematické chování, nezvládá nezdar, sklony k agresivnímu, vzteklému chování
- vést k zodpovědnosti, nesnižovat nároky, směřovat nadání vhodným směrem

Dvakrát výjimečný nadaný

- kombinace nadání s handicapem, často ADHD, Aspergerův syndrom, specifické poruchy učení
- posilovat slabé stránky, ale zároveň poskytovat dostatečné podněty v oblastech zájmu

Vhodné přístupy k nadaným žákům

- nechat je samostatně přemýšlet, objevovat a diskutovat
- nemít jako dospělý pravdu za každou cenu
- používat racionální argumenty, zdůvodňovat požadavky
- podporovat vnitřní touhu po poznávání

- připravovat dostatečně stimulující úlohy
- projevit zájem o jejich vlastní způsoby řešení

Nevhodné přístupy k nadaným žákům

- očekávat bezvýhradnou poslušnost k autoritě
- prosazovat stanovené způsoby řešení
- při činnostech si všímat více chyb než pozitiv výkonu
- očekávat dokonalost a bezchybnost

Činnosti k rozvoji nadaného dítěte

- podpora aktuálního zájmu dítěte, umožnit prezentaci svých zájmů
- deskové a karetní hry
- pracovní listy
- logické úlohy